

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Hypnales, **Familj:** Brachytheciaceae, **Släkte:** *Microeurhynchium* (dvärgsprötmossor), **Art:** *Microeurhynchium pumilum* - dvärgsprötmossa (Wilson) Ignatov & Vanderp. **Synonymer:** *Microeurhynchium pumilum* (Wilson) Ignatov & Vanderpoorten, *Oxyrrhynchium pumilum* (Wilson) Loeske, *Oxyrrhynchium pumilum* (Wilson) Schimp., *Eurhynchium pumilum* (Wilson) Schimp., *Eurhynchium pumilum* (Wils.) Schimp., *Hypnum pumilum* Wilson, *liten sprötmossa*

Kännetecken

Bildar gröna eller mörkgröna mattor, eller växer ibland invävd mellan andra små mossor. Skotten är mycket späda, 0,5-1 cm långa och oregelbundet förgrenade. Stambladen är mer eller mindre utstående och raka. De är äggrunda eller triangulärt äggrunda och smalnar gradvis av till en relativt smal spets. Bladnerven är 18-31 µm bred vid basen och enkel. Den når 60-80 % upp i bladet och slutar ofta i en udd på ryggsidan. Nervudden är tydligare hos grenbladen. Bladkanten är genomgående tandad eller fintandad. Bladskivans celler är (15-)18-45 × 6-9(-10) µm. Cellerna i bladbasen är alla lika eller ibland finns några få kvadratiska eller rektangulära celler i bashörnen. Arten är skildkönad och har sällan sporkapslar. Sporkapselns lock har ett spröt. Kapselskaftet är knottrigt. Sporererna är (13,5-)15-20,5 µm.

Dvärgsprötmossa liknar en lundsprötmossa *Oxyrrhynchium* hians i miniatyr. Förutom i storlek skiljer sig dvärgsprötmossa omedelbart från alla lundsprötmossor *Oxyrrhynchium* genom sina mycket kortare celler och smalare bladnerv. Dvärgsprötmossan kan p.g.a. sin storlek möjligen förväxlas med nålmossor (släktet *Rhynchostegiella*), men dessa har normalt förhållandevis smalare blad.

Utbredning och status

Arten är känd från tre platser i Skåne (två på Kullaberg och en på ön Ven), en på Gotland och en i Stockholms skärgård. Dessa lokaler är alla besökta i modern tid. Lokalen på Gotland är en grotta på Lilla Karlsö som årligen besöks av många turister. Här har den eftersökts upprepade gånger utan resultat. Arten är mycket sällsynt i Danmark och i västra Norge, medan den saknas i Finland. I mer oceaniska områden längre söderut (t.ex. Madeira) är arten tämligen allmän. I övrigt finns arten i stora delar av Väst- och Central- och Sydeuropa, samt i Algeriet och Makaronesien. Arten är rödlistad även i flera andra länder i Europa.

Ekologi

Arten växer i fuktiga och skuggiga miljöer. Den kan växa på jord i lövskog, men de flesta svenska fynden är från skyddade klippor eller klipphåligheter. På en av de svenska lokalerna växer den tillsammans med broddnäbbmossa *Rhynchostegium confertum*.

Hot

Orsaken till att den försvunnit från lokalen på Lilla Karlsö är troligtvis alltför mycket tramp och annat slitage. Lokalen på Kullaberg hotas främst av slumpfaktorer, exempelvis extremt väder, så länge skötseln av det skyddade området inte ändras radikalt.

Åtgärder

Artens ståndorts krav måste undersökas bättre och lämpliga åtgärder för att öka populationen föreslås. Naturvårdande myndighet som ansvarar för reservat där arten finns kvar måste informeras om det exakta läget för dvärgsprötmossans så att hänsyn ska kunna tas.

Övrigt

Utländska namn - NO: Trådmoldmose, DK: Spæd Vortetand , GB: Dwarf Feather-moss.

Litteratur

- Aigoïn et al. 2009. *Rhynchostegiella* (Brachytheciaceae): molecular re-circumscription of a convenient taxonomic repository *Journal of Bryology* (2009) 31: 213-221.
- Andersen, A. G. m.fl. (totalt 8 förf.) 1976. *Den danske mosflora. I. Bladmossor*. Gyldendal, Köbenhavn.
- Frisvoll, A. A. & Blom, H. 1993. Trua moser i Norge med Spetsbergen; raud liste. *NINA Utredning 42*, 1-55.
- Hedenäs, L. 2014. *Microeurhynchium pumilum* dvärgsprötmossa s. 190-191. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 37-57], Bladmossor: skirmossor-baronmossor : Bryophyta: Hookeria-Anomodon. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.
- Störmer, P. 1969. *Mosses with a southern and western distribution in Norway*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Waldheim, S. 1934. Fyra sydliga *Eurhynchium*-arter i Sverige. *Bot. Not.* 87: 233-244.

Författare

Lars Hedenäs 1994. Uppdaterat 2010. Rev. Lars Hedenäs 2014.